36. Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους

Η πολιορκία στενεύει και η αγωνία των πολιορκημένων μεγαλώνει. Ο Μωάμεθ κάνει νέες προτάσεις για παράδοση, αλλά η απάντηση των Βυζαντινών είναι αρνητική. Οι Τούρκοι κάνουν τη μεγάλη επίθεση και η Πόλη πέφτει στα χέρια τους.

Το πέρασμα των τεσσάρων καραβιών στον Κεράτιο όργισε πολύ τον Μωάμεθ που αποφάσισε να στενέψει την πολιορκία. Με ένα τολμηρό σχέδιο πέρασε, **σε μια νύχτα,** 70 καράβια από τον Βόσπορο στον Κεράτιο, σέρνοντάς τα εννιά χιλιόμετρα στη στεριά, πίσω από τον λόφο του Γαλατά, πάνω σε δρόμο στρωμένο με κορμούς δένδρων, χωρίς να πάρει είδηση κανείς. Μετά απ' αυτό, ο Κεράτιος κόλπος έγινε δικός του και η Πόλη κλείστηκε ολόγυρα από στεριά και θάλασσα.

Το επόμενο πρωί οι πολιορκημένοι δεν πίστευαν στα μάτια τους. Η νίκη του Φλαντανελά ξεχάστηκε κι όλοι τώρα μιλούσαν με αγωνία για το νέο απίστευτο γεγονός. Αυτή την ώρα διάλεξε κι ο Μωάμεθ να στείλει για δεύτερη φορά προτάσεις στον Κωνσταντίνο, δίνοντας παράλληλα διαταγή κανείς να μην επιτεθεί στην Πόλη, πριν από την απάντηση του αυτοκράτορα. Κι αυτή τη φορά όμως η απάντηση των Βυζαντινών ήταν αρνητική.

Ο διάλογος αυτός ήταν και ο τελευταίος ανάμεσα στους δυο αντιπάλους. Ο κλοιός των πολιορκητών στένεψε. ***«Ούτε πουλί πετούμενο δεν μπορούσε πια να μπει στην Πόλη».*** Ξημερώματα της 29ης Μαΐου, ημέρα Τρίτη, άρχισε η μεγάλη επίθεση. Τις ομοβροντίες των κανονιών σκεπάζει ο αχός του πιο μεγάλου από αυτά, της μπομπάρδας, που χτυπά και ραγίζει τον πύργο του Αγίου Ρωμανού. Χιλιάδες πολιορκητές ορμούν στα τείχη, στα λαγούμια και στη βαθιά τάφρο, αψηφώντας τον θά-

1. Ο Μωάμεθ παρακολουθεί το πέρασμα των καραβιών στον Κεράτιο από τη στεριά.
(Πίνακας του Φαούστο Ζονάρο, Κωνσταντινούπολη, Παλάτι Ντολμαμπαχτσέ, 1908)

2. Ο Μωάμεθ έξω από την Κωνσταντινούπολη.

LIVEWORKSHEETS

νατο. Και οι πολιορκημένοι, όλοι, πολεμούν αδιάκοπα και αποκρούουν τις επιθέσεις.

Στην κρίσιμη ώρα ανοίγουν οι κρυφές καταπακτές των δεξαμενών και πλημμυρίζουν με νερό την τάφρο και τα λαγούμια. Χιλιάδες επιτιθέμενοι παγιδεύονται εκεί κι αφανίζονται. Μα κι αυτούς που σκαρφαλώνουν με γάντζους και ανεμόσκαλες στα τείχη τούς περιμένουν οι υπερασπιστές. Το μέτωπο της επίθεσης κλονίζεται. Κανείς όμως δεν γυρίζει πίσω.

Η επίθεση κρατά όλη τη μέρα και οι συγκρούσεις είναι σκληρές κι από τα δύο μέρη. Ο ήλιος γέρνει προς τη δύση και όλα δείχνουν πως η Πόλη θα σωθεί κι αυτή τη φορά. Τότε όμως στον μεγάλο πύργο **πληγώνεται ο Ιουστινιάνης.** Οι σύντροφοί του τον απομακρύνουν για να του δώσουν τις πρώτες βοήθειες. Η λαβωματιά του όμως είναι βαριά και τον μεταφέρουν στο πλοίο του. Η κακή είδηση διατρέχει τα τείχη και παγώνει τους υπερασπιστές. Και καθώς όλοι ρωτούν και αναρωτιούνται για τον Ιουστινιάνη μια καινούρια είδηση τους μαρμαρώνει: **«Οι Τούρκοι μπήκαν στην Πόλη! Η Πόλη κυριεύτηκε!».** Κι αυτό δεν είναι ψέμα.

3. Ο Ιουστινιάνης πληγώνεται.

Από την **Κερκόπορτα**, μια μικρή πύλη του εσωτερικού τείχους, που βρέθηκε ανοιχτή, μπήκε στην Πόλη μια μεγάλη ομάδα γενιτσάρων. Χτύπησαν πισώπλατα τους υπερασπιστές κι άνοιξαν κάποιες από τις μεγάλες πύλες των τειχών. Τα πλήθη των πολιορκητών όρμησαν ακράτητα στην Πόλη και στις επάλξεις. Κι εκεί έγιναν μάχες σκληρές σώμα με σώμα.

Ο αυτοκράτορας, την ώρα αυτή, ήταν στα τείχη, στην Πύλη του Αγίου Ρωμανού, και συντόνιζε τους υπερασπιστές. Ρίχτηκε στη μάχη και πολέμησε τους εισβολείς, πρώτος ανάμεσα στους πρώτους. Κι έπεσε εκεί ηρωικά, ανάμεσα στους συντρόφους του.

Ήταν 29 Μαΐου 1453, ημέρα Τρίτη.

Ο ήλιος είχε βασιλέψει. Και η Πόλη δεν ήταν πια βασιλεύουσα.

- **Τι σήμαινε για τους Βυζαντινούς και τι για τους Τούρκους το πέρασμα των καραβιών στον Κεράτιο από τον δρόμο της στεριάς;**
- **Τι μπορεί να συνέβη και να έμεινε ανοιχτή η Κερκόπορτα;**

4. Ο τελευταίος διάλογος Μωάμεθ Β΄ και Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου.

ΜΩΑΜΕΘ: Άφησέ μου την Πόλη, πριν πάθει μεγάλο κακό, και φύγε ειρηνικά με όλους τους άρχοντες και τα υπάρχοντά σας. Πήγαινε να κυβερνήσεις τον Μοριά και στους αδελφούς σου εγώ θα δώσω άλλες επαρχίες. Και θα παραμείνουμε φίλοι. Όσοι θελήσουν να μείνουν στην Πόλη, κανείς δε θα πάθει κακό από κανέναν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Το να σου παραδώσω την Πόλη δεν είναι έργο δικό μου ούτε κανενός άλλου από όσους κατοικούμε σ' αυτή. Κοινή απόφασή μας είναι να πεθάνουμε και να μη λυπηθούμε τη ζωή μας. Αν όμως λύσεις την πολιορκία και αποχωρήσεις, δεχόμαστε να σου καταβάλουμε ετήσιο φόρο, και πάνω από τις δυνάμεις μας. Και άλλα θέματα να συζητήσουμε, εάν αποδεχθείς ειρήνη.

ΜΩΑΜΕΘ: Δεν είναι δυνατό σε μένα ν' αποχωρήσω. Ή παίρνω τώρα την Πόλη ή με παίρνει αυτή, ζωντανό ή νεκρό.

Δούκας (ιστορικός της Άλωσης)

LIVEWORKSHEETS

Η Άλωση της Πόλης στη λογοτεχνία

5. Οι τελευταίες ώρες της Πόλης

«…Στο μεταξύ σκαρφάλωσαν στο κάστρο ένα σμάρι Τούρκοι και πηδήσανε στην τάπια[1]. Η καστρόπορτα άνοιξε και η μερμηγκιά χύμηξε μέσα με φοβερή σχλοβοή. Εκείνη την ώρα ακούστηκε μια σπαραχτική φωνή: **«Η Πόλις εάλω!», «Η Πόλη πάρθηκε!».**

Ο βασιλέας κέντησε τ' άλογό του κι έδραμε[2] κατά το μέρος που γινότανε ο θρήνος. Μα το τουρκομάνι φούσκωνε κι έσπρωχνε μπροστά τους λιγοστούς χριστιανούς. Τότες ο Κωνσταντίνος έπεσε μέσα στο πλήθος, με το σπαθί στο χέρι, κι έτρεχε σαν ποταμός το αίμα από τα χέρια και τα ποδάρια του. Πλάι του πολεμήσανε και σκοτωθήκανε ο Φραγκίσκος Τολέδος, ο Θεόφιλος Παλαιολόγος, ο Γιάννης Δαλμάτης και άλλοι χριστιανοί στρατιώτες. Εκεί παρέδωσε την ψυχή του και ο μάρτυρας βασιλιάς, κράζοντας με δάκρυα: «Δεν υπάρχει ένας χριστιανός να πάρει την κεφαλή μου!».

Φ. Κόντογλου, *Νέα Εστία.*

5.α. Η Άλωση της Πόλης. (Πίνακας του λαϊκού ζωγράφου Θεόφιλου, 1930)

6. Μια διαφορετική μαρτυρία για την Άλωση της Πόλης

α. «…Μόλις άνοιξαν οι πύλες του κάστρου ο Σουλτάν Μεχμέτ[3] μπήκε στην Πόλη με 70-80 χιλιάδες στρατό και τράβηξε ίσια προς το Παλάτι του Κωνσταντίνου. Εκεί όμως βρίσκονταν κάμποσες χιλιάδες στρατιώτες Ρωμαίοι[4] αποφασισμένοι να το φυλάξουν. Γι' αυτό έγινε εκεί μεγάλη μάχη, για το πάρσιμο του Παλατιού. Σ' αυτή τη μάχη σκοτώθηκε κι ο αυτοκράτορας. Το νεκρό σώμα του όμως δε βρέθηκε ποτέ. Το πήραν οι άπιστοι και το παράχωσαν στο Σολού Μοναστήρ[5]. Κι ως τώρα οι Ρωμαίοι διηγούνται πολλά και θαυμαστά γι' αυτόν».

β. «…Ύστερα ο Πορθητής πήγε στην Αγιά Σοφιά. Μα όσοι ήταν μέσα στην εκκλησία και από τα γύρω σπίτια άρχισαν να τουφεκούν και να ρίχνουν βόμβες και υγρή φωτιά ενάντια στους στρατιώτες του Ισλάμ και ν' αντιστέκονται πολύ. Γι' αυτό ο πόλεμος μέσα στην Πόλη βάσταξε τρεις μέρες και την τρίτη μέρα έπεσε η Αγιά Σοφιά».

Εβλιγιά Τσελεμπή (Τούρκος περιηγητής, 17ος αι.).

[1] **τάπια:** επάλξεις, η κορυφή του τείχους.
[2] **έδραμε:** έτρεξε γρήγορα.
[3] **Σουλτάν Μεχμέτ:** Ο Μωάμεθ Β΄, ο Πορθητής.
[4] **Ρωμαίοι:** Έτσι ονομάζονταν τότε οι Βυζαντινοί.
[5] **Σολού Μοναστήρ:** Η Μονή Περιβλέπτου ή Εκσιαλή σήμερα.

LIVEWORKSHEETS